

KSIĄDZ PAWEŁ DZIUBIŃSKI [1894–1956] I JEGO „AUTOBIOGRAFIA”

Słowa kluczowe: ks. Paweł Dziubiński, diecezja lubelska, biografia

Keywords: Pr. Paweł Dziubiński, Lublin diocese, biography

Schlüsselwörter: Pr. Paweł Dziubiński, Diözese Lublin, Biographie

Ważniejsze osoby z otoczenia matki Jadwigi Józefy Kuleszy OSB (1859–1931), nie licząc jej krewnych, należały do różnych grup społecznych. Byli to: biskupi, księża diecezjalni, księża zakonni, siostry zakonne i osoby świeckie, a ich sylwetki zostały opisane¹. Wymienione osoby, każda na swój sposób, wspierały m. Jadwigę Kuleszę w różnorodnych, często trudnych warunkach jej życia i działalności². Do grupy tej należał obok Jadwigi Russanowskiej-Alexandrowicz³ także ks. dr Paweł Dziubiński, prezbiter diecezji lubelskiej, który był protektorem sióstr wobec biskupa lubelskiego Mariana Leona Fulamna. Jako student prawa kanonicznego w Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie posługiwał jako kapelan siostrom benedyktynek przy via Nomentana 319. Znał więc dobrze m. Gabriel oraz m. Kuleszę.

---

* J.A. Kalinowska OSB – benedyktynka misjonarka, dr hab., em. prof. UWM w Olsztynie, neolatynista i historyk, autorka książek, artykułów naukowych i popularno-naukowych oraz haseł encyklopedycznych. E-mail: jadwigakalinowska@o2.pl

¹ Zob. J.A. Kalinowska, *Prosto na krzywych liniach. Życie i działalność m. Józefy Jadwigi Kuleszy OSB (1859–1931) Założycielki Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Misjonarek*, Olsztyn 1996, s. 129–133.

² Ważnym wydarzeniem w życiu s. Jadwigi J. Kuleszy OSB był jej pobyt w Rzymie, na wezwanie przez m. Kolumbę Gabriel OSB. Tam spotkała się ona z hrabiną Jadwigą Russanowską-Alexandrowicz. Zob. AKMK, *Akta Sióstr Benedyktynek (1913–1934)*, rkps *Życiorys* [krótki] s. *Jadwigi Józefy Kuleszy OSB*, (zw. krakowskim dokumentem), który spisał w Krakowie; 23 VII 1925 r. na przesłuchaniu w Kurii Metropolitalnej w Krakowie ksiądz kanonik Stanisław Domasik, zawiera dotychczas bliżej nie objaśniony fragment. „Potem pojechałam do Rzymu, powołana przez matkę Kolumbę [Gabriel], generalną przełożoną Benedyktynek Czynnych, via Nomentana 319 i tam zostałam przyjęta[?], a potem posłano mię [!] z Rzymu po kweście do Polski i Ukrainy”; zob. J.A. Kalinowska, *Prosto na krzywych liniach*, s. 107–108.

³ J.A. Kalinowska, *Pani Jadwiga Russanowska-Alexandrowicz i jej zasługi dla powstania oraz początkowego funkcjonowania Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Czynnych w Białej Cerkwi k. Kijowa*, SE, t. XIX, 2018, s. 79–106.

Rozumiał też problemy związane z założeniem placówki rzymskiego zgromadzenia w Lublinie. Jego osoba, a zwłaszcza autobiografia nie zostały dotychczas bliżej opisane, dlatego zostaną zaprezentowane w niniejszym artykule. Artykuł ten stanowi dopowiedzenie do opublikowanego rok temu tekstu autorki pt. *Placówki Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Czynnych, utworzonych za życia m. Jadwigi Kuleszy (1859–1931)*⁴.

I. ŹRÓDŁA DO BIOGRAFII KS. PAWŁA DZIUBIŃSKIEGO

Pełny życiorys ks. Pawła Dziubińskiego nie został dotychczas opublikowany drukiem. Nie odnajdujemy go w *Leksykonie duchowieństwa represjonowanego w PRL-u w latach 1945–1989*⁵. Skrócona wersja *Akt personalnych ks. Pawła Dziubińskiego* znajduje się w Archiwum Kurii Metropolitalnej w Lublinie (= AKML)⁶. Wzmianki o życiu i działalności tego kapłana autorka znalazła również w dokumentach *Archivio Generale delle Suore Benedettine di Carità, Roma* (= AGBC), szczególnie zaś w korespondencji m. Jadwigi Józefy Kuleszy z m. Kolumbą Janiną Gabriel z lat 1925–1926⁷, a także w *Archiwum Ojców Zmartwychwstańców w Rzymie* (CR. R).

Dzięki życzliwości dr hab. Agaty Mirek, prof. KUL, w przygotowaniu dokładniejszego opisu życia ks. Dziubińskiego skorzystano jeszcze z dwóch ważnych pozycji. Najpierw z opracowania Waldemara Witolda Żurka SDB pt. *Salezjanie na Lubelskiej „Kalinie” Kronika 1927–1951* (Lublin 2018). W publikacji tej kilkakrotnie, szczególnie w przypisach, odnajdujemy szersze informacje o lubelskim księdzu. Drugim źródłem stało się opracowanie ks. Jarosława Marczewskiego⁸ pt. *Pięć lat internowania. Biskup lubelski Marian Leon Fulman na plebanii kościoła kolegiackiego pw. św. Małgorzaty w Nowym Sączu (1940–1945)*. Szkic ten przybliży osobę ks. Pawła Dziubińskiego w relacji do jego biskupa diecezjalnego⁹. Pomocą okazały się także „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” (= WDL), które zdeponowane zostały w Bibliotece Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum” (obecnie Wydziału Teologii UWM) w Olsztynie. Chodzi zwłaszcza o egzemplarze

⁴ A.J. Kalinowska, *Placówki Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Czynnych, utworzonych za życia matki Jadwigi Kuleszy (1859–1931)*, SE, t. XXI, 2020, s. 91–103.

⁵ T. I i II, red. J. Myszor, J. Żurek, Warszawa 2003. Ks. Dziubiński figuruje natomiast w wykazie księży represjonowanych w czasie II wojny światowej jako duchowny diecezji lubelskiej. Zob. Wł. Szoldrski, *Martyrologia duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945*, Rzym 1965, s. 406.

⁶ Wykorzystane w 1996 r.; trudno natomiast dostępne obecnie ze względu na stan zdrowia archiwistki!

⁷ Zob. A.J. Kalinowska, *Prosto na krzywych liniach*. dz. cyt., s. 81, 83, 84, 86–88, 92. Pozycja ta oparta na wynikach osobiście przez autorkę wykonanej kwerendy w archiwach rzymskich.

⁸ Dyrektor Archiwum Archidiecezjalnego w Lublinie (=AAL) oraz rektor Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie (=MSDL).

⁹ J. Marczewski, *Pięć lat internowania. Biskup lubelski Marian Leon Fulman na plebanii kościoła kolegiackiego pw. św. Małgorzaty w Nowym Sączu (1940–1945)*, „Tarnowskie Studia Teologiczne” 34(2015) nr 2, s. 5–46. Za udostępnienie tej pozycji autorka (AJK) bardzo dziękuje s. A. Mirek.

podpisane ołówkiem „ks. Józef Drzazga”¹⁰, zawierające także informacje o działalności ks. Dziubińskiego.

W trakcie przeprowadzanych kwerend archiwalnych okazało się, że do napisania dokładnego biogramu ks. Dziubińskiego najbardziej przydatny będzie, odczytany właściwie na tle ówczesnej epoki oraz po uwzględnieniu zasad chronologii, materiał rękopiśmienny, czyli protokoły przesłuchań księdza oraz ludzi z jego otoczenia, spisane przez funkcjonariuszy śledczych. Dokumentację tą odnaleziono dzięki pomocy dr. Leona Popka, naczelnika Oddziałowego Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN (BUAD IPN) w Lublinie¹¹. Podane w przypisach tytuły ustnych zeznań oskarżonego księdza wskazują w niżej oznakowanym kodeksie rękopiśmiennym AIPN-u na duże fragmenty tekstu życiorysu, z pamięci opowiedanego dokładnie, lecz nie zawsze chronologicznie. Dlatego też w prezentowanym artykule wpisano je w odpowiednich miejscach, zgodnie z chronologią wydarzeń, w nawiasach prostokątnych.

W materiale tym znalazły się zeznania ks. Dziubińskiego, dotyczące lat jego dzieciństwa i młodości oraz wieku dojrzałego, zgodnie z życzeniem każdego z przesłuchujących go (zasadniczo dwóch) śledczych Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie. Np. na okoliczność tzw. cudu w katedrze lubelskiej odbyło się przesłuchanie w dniu 22 lipca 1949 r. przeprowadzone przez oficera śledczego Bogdana Jelenia. Innym razem było to przesłuchanie prowadzone w dniu 1 października 1950 r. przez Wiktora Sawicza i dotyczyło: celów wyjazdów podejrzanego za granicę oraz miejsc, w których przebywał. Pytano też o czas i jego kontakty w owych miejscach z nowym otoczeniem. Wiązało się to zapewne z szukaniem odpowiedzi na ważne dla władzy komunistycznej pytania: kiedy powstał, skąd i od kogo pochodził kryptonim „[K.B.]”, kto mógł kierować sprawą i jakie było jej powiązanie z zagranicą. Chodziło tu o zamach na życie prezydenta PRL Bolesława Bieruta i marszałka Konstantego Rokossowskiego podczas ogólnopolskich uroczystości dożynkowych dnia 10 września 1950 r. w Lublinie¹². Fakt zaarrestowania ks. Pawła Dziubińskiego oraz jego gospodyni siostry zakonnej Heleny Pawlikowskiej przez Wydział V WUBP w Lublinie, a także osadzenia ich w więzieniu śledczym w Warszawie (ul. Rakowiecka 37) w 1950 r. za rzekome podżeganie do

¹⁰ Bp dr Józef Drzazga (1914–1978) – przybył z Lublina na Warmię w 1958 r. w związku z nominacją na biskupa pomocniczego diecezji warmińskiej. Sakrę biskupią przyjął 31 sierpnia 1958 w katedrze we Fromborku. Biskup warmiński w latach 1972–1978; zob. A. Kopiczko, *Józef Drzazga*, w: *Poczet biskupów warmińskich*, red. S. Achremczyk, Olsztyn 2008, s. 457–464.

¹¹ AIPN, Lu 012/124, t. 22, s. 66–76 i 208–210 ze 296. Są to materiały rękopiśmienne: 1) *Akta kontrolne śledztwa w sprawie nielegalnych zgromadzeń, związanych z wydarzeniami „cudu” w katedrze lubelskiej 3 VII 1949 r.*; 2) *Protokół przesłuchania [Lublin 1 X 1950] ks. P. Dziubińskiego, podejrzanego w sprawie organizowania [rzekomego] zamachu na B. Bieruta i K. Rokossowskiego [przebywających w Lublinie na uroczystościach dożynkowych 10 IX 1950].* Dziękuję (AJK) panu dr. Leonowi Popkowi za udzielenie kopii odpowiednich materiałów archiwalnych.

¹² Por. tamże, *Plan śledztwa, IV. Podstawowe zagadnienia, podlegające wyjaśnieniu w toku śledztwa i zadania do wykonania*, s. 289–290 z 296.

zamachu na Bieruta odnotowany został w kilku raportach z 1951 r. do Departamentu Więziennictwa w Warszawie¹³.

II. ZEZNANIA KS. DZIUBIŃSKIEGO

Zatrzymany przez funkcjonariuszy WUBP jako oskarżony i podejrzany o kierownictwo, zamachu na prominentów PRL-u, najpierw na przesłuchaniu w dniu 22 lipca 1949 r. ks. Paweł Dziubiński podał dokładny swój życiorys z pamięci (a więc nie zawsze według chronologii). Poniżej prezentujemy opracowany tekst tego życiorysu.

Dzieciństwo i młodość

„Urodziłem się w Zemborzycach k. Lublina. (Dopiero od r. 1975 większa część wsi Zemborzyce stanowi obszerną dzielnicę Lublina! – AJK.) dnia 11 maja 1894 r. Ojciec mój (Jan) był kowalem wiejskim, matka zaś (Agnieszka z d. Szymańska) pochodziła z rodziny chłopskiej. Rodzice mojego ojca Jana byli fornalami w majątku Zemborzyc” [...], [„Siostra moja Kamila, po mężu Skawińska, licząca lat 47, zamieszkała w miejscowości: Wrotków, gmina Zemborzyce, pow. Lublin, ziemi nie posiada, jej mąż [N?] pracuje w Przedsiębiorstwie Budowlanym”]¹⁴.

„Po ukończeniu 7 lat życia, ojciec mój // oddał mnie do szkoły powszechnej w Zemborzycach. Po ukończeniu kilku oddziałów, przy pomocy starszych przygotowałem się do pierwszej klasy gimnazjum w Lublinie”¹⁵. [„Wyjaśniam, że w r. 1911 zmarł mój ojciec. Moje lata dziecięce były bardzo ciężkie, a następnie jeszcze bardziej pogorszyły się, kiedy zmarł mój ojciec. Następnie mój dom rodzinny rozleciał się (sic!). Matka [bowiem] moja z siostrą moją wyjechała do swojej rodziny, a mną zaopiekowali się dobrzy ludzie”]¹⁶.

¹³ Zob. AIPN [Warszawa] Biuro Udostępniania, sygn. 012 83 845. Tytuł teczeki: *Materiały dotyczące spraw sądowych i śledczych. Wykazy aresztowanych w latach 1945–1956*, s. 182, 225–226, 276 i 281 – z całego kodeksu, liczącego 445 stron. Hasło „Dziubiński Paweł” jest bardzo krótkie, opracowane na podstawie tego rękopisu przez Jerzego Myszora i Agatę Mirek, w: *Leksykon duchowieństwa represjonowanego w PRL – u. Suplement*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, t. 41 (2008), z. 1, s. 146. Dziękuję mgr lic. Iwonie Spalek, która wskazała mi ten tekst na początku kwerendy, a także: *Ogólny wykaz księży rzymskokatolickich, polskokatolickich, grekokatolickich, prawosławnych oraz ewangelickich*, t. I, cz. 1 (A-J) autorstwa Renaty Kulik i Henryka Kulik.

¹⁴ Por. Przesłuchanie ks. Dziubińskiego w dniu 22 lipca 1949 r., tamże, s. 70 z 296 i dodatkowo dossier przy okazji przesłuchania tegoż z dn. 9 grudnia 1949 r. przez oficera śledczego Jerzego Szelast, tamże, s. 255 z 296. Jeżeli Kamila, siostra ks. Dziubińskiego, w 1949 r. miała 47 lat, to musiała urodzić się w 1902 roku.

¹⁵ Nie było bowiem jeszcze w tym mieście szkoły średniej zw. Biskupiakiem, gdyż dopiero za rządów bp. Fulmana ją budowano (1923–1930/? r.), m.in. ze składek pieniężnych księży lubelskich.

¹⁶ Właściwy i zgodny z poprawioną chronologią przedstawionych wydarzeń, jak podano we *Wstępnie*, zapisany tekst mówiony w opracowaniu zaznaczono w nawiasach prostokątnych.

„W Lublinie ukończyłem 6 klas gimnazjum w Szkole Polskiej. Ze względu na to, że szkoła, do której uczęszczałem, nie miała praw państwowych, wyjechałem (więc) do Piotrogradu (!) w 1914 r., gdzie złożyłem w tamtejszym gimnazjum egzamin i otrzymałem świadectwo, uprawniające mnie do wstąpienia do Seminarium Duchownego”.

[„Dodaję, że w 1914 r. byłem internowany przez Austriaków, pod zarzutem uprawiania szpiegostwa na rzecz Rosji”] „Po egzaminie w tymże roku powróciłem do Lublina i zapisałem się do Seminarium Duchownego. W r. 1918 jesienią umarła mi matka”¹⁷.

Dnia 9 marca 1919 r. kleryk Paweł Dziubiński przyjął subdiakoniat¹⁸ i parę miesięcy później diakonat z rąk biskupa lubelskiego Mariana Leona Fulmana (1866–1945).

„W 1920 r. zostałem wyświęcony, [przez tegoż biskupa], na kapłana [w katedrze św. Jana Chrzciciela] w Lublinie”¹⁹.

Podróże zagraniczne

Tego roku [1920] jesienią zostałem też wysłany przez ks. bpa Fulmana na wyższe studia prawa kanonicznego [w Uniwersytecie Gregoriańskim] do Rzymu²⁰. Po dwuletnim pobycie w Rzymie (1920–1922) powróciłem do Lublina (ze stopniem licencjata) i tu pracowałem przez rok czasu jako sekretarz w Sądzie Biskupim w Lublinie. W 1923 r. z Lublina wyjechałem do pfn. Francji, do miasta Lille²¹, gdzie przez rok czasu uczęszczałem na Uniwersytet // katolicki oraz uczyłem dzieci Polaków, następnie opiekowałem się służbą domową (Polkami?). Wobec powyższego nie mogłem pogodzić studiów z pracą społeczną i odjechałem [za pozwoleniem biskupa lubelskiego] bezpośrednio do Rzymu na dokończenie tam studiów prawa kanonicznego.

W 1925 r. [po obronie doktoratu 22. czerwca] powróciłem do Lublina i przez biskupa Fulmana zostałem już tego roku [14 lipca] mianowany [administratorem, a za kilka lat] proboszczem parafii Św. Pawła w Lublinie. Stanowisko to zajmuję do dnia dzisiejszego, [czyli 22 lipca 1949 r.]”²².

Więcej wiadomości na temat wyjazdów za granicę ks. P. Dziubińskiego oraz jego otoczenia znajdujemy w protokole przesłuchania w Lublinie przez oficera śledczego WUBP, Wiktora Sawicza w dniu 1 października 1950 roku. Ks. Dziubiń-

¹⁷ Tamże; zob. przypis nr 9.

¹⁸ *WDL*, 1919, nr 4, s. 125.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Tu trzeba zauważyć, że bp M.L. Fulman był wielkim protektorem nauki, szczególnie jako pierwszy wielki kanclerz KUL w Lublinie. Uważał bowiem, że „jednym z największych i podstawowych zadań Kościoła w Królestwie Polskim jest podniesienie oświaty religijnej. Do tego w pierwszym rzędzie należy podniesienie umysłowości i wykształcenia u duchowieństwa (!)”. Zob. A. Murat, *Studia wyższe duchowieństwa lubelskiego*, *WDL*, R. XX, grudzień 1938, nr 12, s. 380–382.

²¹ Lille – miasto, diecezja i siedziba katolickiego uniwersytetu oraz ośrodek polonijny w pfn. Francji. Zob. K. Małyś, *Lille*, *EK* 10 (2004), k. 1072–1073.

²² *AIPN*, Lu, 012/124, t. 22, s. 66–68 ze stron 296.

skiego potraktowano wtedy jako rzekomego inspiratora (niedoszłego) zamachu na życie prezydenta B. Bieruta i marszałka K. Rokossowskiego [= kryptonim „B.K.”] podczas dorocznych dożynek w Lublinie 10 września 1950 roku²³.

Odpowiadając na pytania śledczego ks. Dziubiński zaznaczył, że przebywając [w Kolegium Polskim, przy Piazza Remuria] w Rzymie, w swym otoczeniu miał tylko kolegów, polskich księży [studentów]: „ks. Władysława Goral, (1898–1921–1938–1945), późniejszego biskupa pomocniczego diecezji lubelskiej, zmarłego w obozie Sachsenhausen koło Berlina²⁴; z diecezji krakowskiej, ks. J. Władysława Krzemienieckiego (1887–1910–1956)²⁵; z diecezji płockiej, ks. Wacława Jezuska (1896–1920–1982)²⁶ i ks. Szydłowski oraz ks. Kowalińskiego, który już obecnie [tj. w 1950 r.] nie żyje oraz ks. Kubiaka z diecezji warszawskiej. Poza tymi ww. nazwiskami więcej nazwisk, nie pamiętam [!]”²⁷.

[Innym razem kontynuując swoje opowiadanie, mówił oskarżony ks. Paweł Dz.]: Wyjechałem z Polski do Francji, do miasta Lille, również na studia, aby tam zdobyć doktorat, a było to w jesieni 1923 r., lecz niedostateczna znajomość języka francuskiego nie pozwoliła mi prowadzić normalnie studiów i zdobyć [tam] doktoratu. Na moją prośbę biskup lubelski Fulman wysłał mnie po raz drugi do Rzymu na ukończenie studiów. Po otrzymaniu [dyplomu i tytułu] doktora w 1925 r. powróciłem do ojczyzny²⁸.

W 1928 r. odbył się w diecezji lubelskiej pierwszy synod diecezjalny, w którym ks. Dziubiński, jako proboszcz parafii św. Pawła w Lublinie, brał czynny udział²⁹. W 1934 r. został ustanowiony kanonikiem honorowym Kapituły Kolegiaty Zamojskiej, a w 1938 r. kanonikiem gremialnym Kapituły Katedry Lubelskiej³⁰.

²³ Zob. wyżej i tamże, s. 208–210, ze stron 296.

²⁴ Bp Władysław Goral – bp pomocniczy lubelski od 1938, osadzony przez Niemców w obozie Sachsenhausen i skazany na torturę zupełnej samotności, od 1999 r. błogosławiony Kościoła; zob. H. Misztal, *Goral Władysław*, *EK* 5(1989), k. 1294–1295.

²⁵ Ks. Jan W. Krzemieniecki – teolog, prawnik, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, osadzony w obozie Sachsenhausen i zwolniony w 1940, brał udział w tajnym nauczaniu do końca II wojny światowej; E. Wilemska, *Krzemieński Jan Władysław*, *EK* 9(2002), k. 1441–1442.

²⁶ Ks. Wacław Jezusek – na początku okupacji niemieckiej w czasie II wojny światowej po aresztowaniu biskupów płockich był łącznikiem pomiędzy nimi a duchowieństwem, od 1942 wikariusz generalny duchowieństwa i wiernych diecezji płockiej przebywających w Generalnej Guberni, wykładowca seminarium w Płocku; brał udział w Powstaniu Warszawskim; po wojnie organizator i profesor seminarium duchownego oraz kurii biskupiej w Płocku; zob. J. Duchniewski, *Jezusek Wacław*, *EK* 7(1997), k. 1442.

²⁷ AIPN, Lu 012/124, t. 22, s. 209 ze stron 296.

²⁸ Zob. wyżej przypis 17.

²⁹ *WDL*, s. 202–203. Pierwszy Synod Lubelski odbył się w dniach 25–27 września 1928 r.

³⁰ *Spis duchowieństwa lubelskiego 1939* r. s. 18 i s. 20, cyt. za: R. i H. Kulik, *Ogólny wykaz księży*, t. I. cz. 1 (A–J), s. 300; W opracowaniu Elżbiety Kosobudzkiej podane są następujące informacje o ks. Pawle Dziubińskim: kanonik honorowy lubelskiej kapituły katedralnej. W 1940 r. mianowany sędzią Sądu Biskupiego do spraw małżeńskich w drugiej instancji (sędzią przewodniczącym).

„W [1938 r.]³¹ w drugiej połowie maja, wyjeżdżałem z pielgrzymką z Polski do Budapesztu na Kongres Eucharystyczny (pod hasłem: „Eucharystia więzią miłości”)³², gdzie przebywałem od dwóch do trzech tygodni. W tym roku [w listopadzie] wraz z biskupem lubelskim Fulmanem wyjeżdżałem także jako jego towarzysz³³, w pielgrzymce do grobów Apostołów (= *Ad limina Apostolorum*) i na audiencję u papieża w Rzymie, taka bowiem [pielgrzymka i audiencja] jest nakazana biskupowi prawem kanonicznym”³⁴. [„Nadmieniam, że podczas moich wyjazdów za granicę państwa polskiego nie zawierałem znajomości z cudzoziemcami i nie utrzymywałem żadnych kontaktów”]. Ks. Dziubiński następnie zapytany, z kim obecnie utrzymuje korespondencję i dobre stosunki koleżeńskie, odpowiedział, że korespondencji z nikim nie prowadzi, a przychodzą do niego znajomi jego księża i jego domownicy i wyliczył kilku [tu jednak ich nie zapisano – AJK].

Na tym przesłuchanie zakończono i jak zwykle, prowadzący oraz przesłuchiwany (= rozmówca podejrzany – ks. dr P. Dziubiński) obaj podpisali własnoręcznie protokół³⁵.

Czas II wojny światowej

Odpowiedni materiał do przedstawienia tego fragmentu życiorysu ks. P. Dziubińskiego znajduje się w dalszym ciągu rękopiśmiennego protokołu jego zeznawania: dnia 22 lipca 1949 r. w Lublinie, przed ww. oficerem śledczym WUBP Bogdanem Jeleniem³⁶:

„Po klęsce wrześniowej 1939 r. w dniu 9 listopada, zostałem podstępnie aresztowany przez gestapo i osadzony zostałem w więzieniu na Zamku w Lublinie. 25 grudnia tr. zostałem osadzony – skazany na karę śmierci z dwudziestu kilkoma towarzyszami. W dniu 26 grudnia 1939 r. zostaliśmy wyprowadzeni [z więzienia] celem egzekucji. Jednak wieczorem egzekucję odwołano i wróciliśmy do cel. Kto się przyczynił do naszego uwolnienia, nie wiem?

Po tym // fakcie siedziałem jeszcze [w więzieniu] do 15 marca 1940 r. i tego dnia zostałem zwolniony, z nakazem meldowania się w urzędzie gestapo dwa razy na tydzień, później raz na tydzień, a przy końcu meldowałem się raz na miesiąc, a ostatnio zostałem zwolniony z meldowania się”³⁷.

Od 1946 r. sędzia posynodalny oraz oficjał Sądu Biskupiego w Lublinie. W 1947 r. został członkiem Wydziału Duszpasterstwa Kurii Biskupiej w Lublinie. Był proboszczem parafii pw. św. Pawła w Lublinie. Zob. E. Kosobudzka, *Diecezja lubelska po II wojnie światowej oraz posługa biskupa lubelskiego Stefana Wyszyńskiego*, s. 202, za: <https://www.polska1918-89.pl/pdf/diecezja-lubelska-po-ii-wojnie-swiatowej-oraz-posluga-biskupa-lubelski,4622.pdf> (pobranie 11.08.2021).

³¹ W rękopisie błędnie zapisano 1934 lub 1935 r.

³² Zob. *Eucharystyczne Kongresy*, EK 4(1985), k. 1279.

³³ Księża z jego otoczenia nazywali go *praedilectus* – ulubieniec biskupa; zob. *Salezjanie na Lubelskiej „Kalinie”*, s. 98.

³⁴ Zob. *Codex Iuris Canonici Pii X pontificis maximi, iussu digestus Benedicti papae XV*, Romae, can. 341.

³⁵ Zob. AIPN Lu 012/124, t. 22, s. 210 z 296.

³⁶ Tamże, od s. 68–70 z 296.

³⁷ Tamże, s. 69 z 296.

„W roku 1941 gestapowcy przeprowadzili w moim mieszkaniu rewizję, szukając radia, ulotek, gazetek i broni. Rewizja została przeprowadzona w moim domu na skutek oskarżenia anonimowego, ale nic z tego nie znaleźli, więc zostałem na wolności.

Przez cały rok ukrywałem się, nie wracając do domu, bałem się bowiem nowego oskarżenia, że przechowuję Żydów i ułatwiam im ucieczki z getta, dając im metryki. Potwierdzić to mogą doktorowa Mendelbaum – matka [jako Maria Górka] i jej córka [Katarzyna Modrzewska]³⁸, Żydówki, – szczęśliwie przeżyły okupację – zamieszkałe [w Lublinie] przy ul. Bernardyńskiej nr 9”.

Trzeba tu zaznaczyć, że 28 marca 1941 r. bp Fulman (zarządzając diecezją lubelską na odległość z miejsca swego internowania w Nowym Sączu) ustalił porządek zastępowania wikariusza generalnego, w przypadku, gdyby ten nie mógł wykonywać swoich obowiązków. Zastępcami zostali księża: Piotr Stopniak, Paweł Dziubiński i Feliks Szeleźniak³⁹.

„Ponownie powróciłem do Lublina późną jesienią 1941 r. i byłem tu do 1943 r. Znowu musiałem uciekać, ponieważ nakłaniało mnie gestapo do głoszenia kazań i odczytów przeciw komunizmowi. Uciekłem do Nowego Sącza, gdzie przebywałem przy księdzu // biskupie Fulmanie, pomagając mu w jego chorobie i starości⁴⁰.

„24 marca 1944 r. bp Fulman utracił nadzieję na powrót do Lublina i poczuł się gorzej, więc ustanowił ks. Pawła Dziubińskiego, najbardziej zaufanego w sprawach osobistych, swoim kapłanem i wykonawcą swego Testamentu. Zwolnił go z parafii św. Pawła w Lublinie, a koszty jego pobytu u biskupa miała pokrywać lubelska Kuria Biskupia”⁴¹.

„Po wyzwoleniu [Nowego] Sącza [spod okupacji niemieckiej], w styczniu 1945 r. wraz z biskupem powróciłem do Lublina i objąłem [na nowo urząd proboszcza parafii] św. Pawła, gdzie przebywam [!] do dnia 21 lipca [19]49 r.”⁴².

Bp Marian Leo Fulman zmarł w Lublinie 18 grudnia 1945 r. Został pochowany w podziemiach katedry lubelskiej. Ks. dr Paweł Dziubiński ze swoich pieniędzy (6 850 zł) ufundował odpowiednio wygrawerowaną tablicę marmurową na grobie zmarłego biskupa [i zapewne wykonał jego polecenia, zawarte w Testamencie]⁴³.

Sytuacja w Polsce po II wojnie światowej

Znany historyk prof. J. Friszke dokonał następującego opisu sytuacji Polski po II wojnie światowej: „Druga wojna światowa przyniosła Polsce niepowetowane straty. W 1945 r. przeważało w naszym kraju poczucie wielkiej klęski, gdyż ojczy-

³⁸ M. Jabłoński, J. Maciąg, H. Misztal, W. Zakrzewski, *Polacy z pomocą Żydom (diecezja lubelska 1939–1945)*, w: *W duchu i w prawdzie. Wybrane sylwetki kościoła lubelskiego (1805–2005)*, red. H. Misztal, Lublin 2005, s. 508; cyt. za: *Salezianie na lubelskiej „Kalinie”*, s. 191.

³⁹ J.R. Marczewski, *Pięć lat internowania*, s. 24.

⁴⁰ Tamże, więcej nt. ks. Dziubińskiego zob. na s.: 21, 36, 39.

⁴¹ J.R. Marczewski, *Pięć lat internowania*, s. 26.

⁴² AIPN Lu, 012/124, t. 22, s. 70, z 296.

⁴³ *WDL*, R. XXIII, marzec 1946, nr 3, s. 118.

zna nasza utraciła suwerenność. Związek Radziecki narzucił Polakom swój rząd i kontrolę nad życiem wewnętrznym kraju. Państwo nasze utraciło połowę terytorium, kraj leżał w gruzach, miliony obywateli zginęły. Dziesiątki tysięcy prawdziwych patriotów musiało się ukrywać w obawie przed sowieckimi represjami⁴⁴. Za najmniejsze bowiem przejawy ruchu oporu (a nawet za ich pozory) przeciwko ugruntowywaniu władzy ludowej w kraju, groziły represje ze strony funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego (=UBP) oraz Wojskowych Sądów Rejonowych (=WSR). Aparat represyjny miał szerokie uprawnienia i dysponował doskonale rozwiniętą agenturą z licznymi grupami płatnych (z tzw. funduszu kościelnego) tajnych współpracowników na terenie całej Polski⁴⁵.

W tym właśnie niespokojnym powojennym czasie przygotowywano w Lublinie [uroczyste ogólnopolskie] dożynki na 10 września 1950 r. Na tę okoliczność zaproszono z Warszawy główne władze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej: prezydenta RP, Bolesława Bierutę i marszałka Polski Konstantego Rokossowskiego. Zorganizowana grupa ludzi w Lublinie podjęła się w tym czasie dokonania terrorystycznego zamachu [pod kryptonimem „K.B.”], na życie tychże dostojników.

III. CHARAKTERYSTYKA STANU MATERIAŁÓW ŚLEDZTWA

Z planu śledztwa zapisanego przez śledczego chorążego J. Kozłowskiego we wskazanym wyżej kodeksie (pod datą 23 września 1950)⁴⁶ wynika, że najpierw ustalono listę podejrzanych, biorących udział w przygotowywaniu zamachu: „1. ks. Dziubiński Paweł – inspirator akcji [?], 2. Chudowolski Eugeniusz, 3. Dziewa Edward, 4. Nagrodzki Zbigniew, 5. Żminda Feliks /nieujęty/. Ponadto, w sprawie niniejszej zostali aresztowani: gospodyni ks. dr. P. Dziubińskiego: siostra zakonna Helena Pawlikowska i siedmioosobowa grupa z J. Kuryłą na czele. Rozpracowanie śledcze przygotowywanego zamachu zostało zapoczątkowane już 4 września tr. a pierwsze sygnały o tej przestępczej działalności otrzymano z terenowej sieci informacyjnej: meldunek ob. Langnera Jerzego Józefa, pozostającego na luźnym kontakcie służbowym z III Wydz. WUBP w Lublinie⁴⁷.

„Przesłuchiwano kolejno z listy ww. wszystkich podejrzanych, chodziło tu przede wszystkim o właściwe ustalenie inspiratora lub rozkazodawcy zlecenia tego zamachu. Podejrzany Chudowolski Eugeniusz w zeznaniu swoim podawał różne wersje powstania myśli o zamachu: 1) myśl taka powstała u niego samorzutnie, 2) myśl taką poddał Dziewa Edward, 3) plan zamachu zrodził się podczas jego rozmowy z ks. Dziubińskim, 4) rozkaz przygotowania zamachu wydał ks. Dziubiński⁴⁸. [...] Na podstawie zeznania Chudowolskiego postanowiono przeprowadzić

⁴⁴ Por. A. Friszke, *Polska. Losy państwa i narodu 1939–1989*, Warszawa 2003, s. 104.

⁴⁵ Por. A.J. Kalinowska, *Jerzy Kawka (Barycki) i jego nielegalna organizacja „Konfederacja Obrony Wiary i Ojczyzny” w powiatach elbląskim i kwidzińskim w czasach PRL-u*, SE 12(2011), s. 93–108.

⁴⁶ Por. AIPN Lu 012/124, t. 22, s. 277–293, z 296.

⁴⁷ Tamże.

⁴⁸ Por. tamże, s. 278–279.

aresztowanie ks. Dziubińskiego, w związku z tym w dniu 9 września 1950 r. przeprowadzono rewizję w jego mieszkaniu, przy czym jego w domu nie było, wobec tego zatrzymano jedynie gospodynię Dziubińskiego, siostrę zakonną Pawlikowską Helenę, która po przesłuchaniu następnego dnia została zwolniona. Aresztowanie ks. Dziubińskiego nastąpiło nazajutrz po dniu święta dożynek (czyli 11 września 1950), przy czym on sam zameldował się telefonicznie u szefa WUBP⁴⁹.

Śledczy chorąży J. Kozłowski w swoim dość obszernym planie śledztwa w znacznym stopniu skierował swoją uwagę na osobę ks. Dziubińskiego. Zaczął analizować uzyskane informacje na temat przeszłości podejrzanego. Według danych agenturalnych wywnioskował, że ks. Dziubiński w czasie okupacji niemieckiej był gorącym zwolennikiem lojalnego ustosunkowania się do władz okupacyjnych [?].

„W 1949 r. po przesłuchaniu przez WUBP w związku z akcją „cudu lubelskiego” został ks. Dziubiński zatrzymany, bo rzekomo udowodniono mu, że najął za pieniądze Moskala Stanisława do szerzenia propagandy o „cudzie w katedrze lubelskiej”. Gdy tenże podczas śledztwa zmarł, śledztwo przeciw ks. Dziubińskiemu umorzono”.

Do grona podejrzanych została też włączona gospodyni księdza Dziubińskiego s. Helena Pawlikowska, która podczas przesłuchania miała wyjaśnić kontakty księdza z projektantami niedosłego zamachu, czyli akcją „K.B.”. Jednak z jej wypowiedzi nic szczególnego nie wynikało.

Jak wspomniano wyżej, funkcjonariusze WUBP w Lublinie w 1950 r. osadzili ks. Dziubińskiego i s. Pawlikowską w więzieniu śledczym w Warszawie przy ul. Rakowieckiej 37. W aktach czytamy: [...] „na drogę sądową tej sprawy nie skierowano, z uwagi na brak konkretnych dowodów”⁵⁰. Nie wiadomo, jak długo ks. P. Dziubiński i s. H. Pawlikowska przebywali w tymże więzieniu. Z niżej zamieszczonego pisma (przypis 44) wynika, że w czasie do 1954 r. zostali już zwolnieni. Zachowało się tylko kilka wpisów w/w. aresztowanych w „Wykazach aresztowanych w latach 1945–1956”⁵¹.

⁴⁹ Tamże, s. 282 z 296.

⁵⁰ Zob. AIPN, Lu (mps) 012/124, t. 22, III/ 6350, s. 260 z 296: Wojewódzki Urząd Bezpieczeństwa Publicznego w Lublinie do Naczelnika Wydziału II WUBP w/m. L. dz. AB I–2094. Lublin 5 VIII 1954. „Ścisłe tajne”. Proszę o nadesłanie materiałów, znajdujących się w archiwum waszego Wydziału na (s!) ks. Dziubińskiego Pawła, syna. Jana, ur. 11V 1894 r.– proboszcza parafii św. Pawła, który [to proboszcz] w 1950 r. był aresztowany i przeciwko w.w. prowadzone było śledztwo, lecz na drogę sądową [jednak] sprawy nie skierowano z uwagi na brak konkretnych dowodów. [U dołu z prawej str. podpis] Naczelnik Wydziału II. Toma W. porucznik. [Adnotacja z lewej strony] Odbito w 2 egzemplarzach.: 1 egzem. – adresatowi, 2 egzemplarz ad acta, wyk. T.G.Cz. 3 IX 1954.

⁵¹ AIPN, Wa, rkps, B U 01283 /845/ CD, Tytuł teczeki: *Materiały dotyczące spraw sądowych i śledczych. Wykazy aresztowanych w latach 1945–1956*. Departament IV, stron 445. W wykazie aresztowanych księży, zakonników i zakonnice w roku 1950 na terenie woj. lubelskiego, pod datą wykazu: Lublin 3.11.1951 „ściśle tajne”, figuruje nazwisko i imię ks. P. Dziubińskiego, data ur. [etc.] – adres przed aresztowaniem (s. 182), Urząd aresztujący Wydz. V WUBP w Lublinie. Następnie w *Raporcie do Departamentu Więziennictwa w Warszawie*, przy nazwisku ks. Dziubińskiego

Warto tu wspomnieć o gorliwości ascetycznej ks. Dziubińskiego, który jak zaznaczył w swym opracowaniu Żurek⁵²: „Był członkiem Związku Kapłanów Dobrego Pasterza, zatwierdzonego przez Kurię biskupią lubelską, który zobowiązywał swoich członków-kapłanów do praktykowania rad ewangelicznych materialnego ubóstwa oraz bezwzględne posłuszeństwa ordynariuszowi diecezji i swojemu seniorowi. Zrzeszeni kapłani nie posiadali prywatnej własności. Wszystkie ich dochody stanowiły wspólny ich majątek”. Z gorliwością łączyło się także rzetelne odprawianie co roku rekolekcji kapłańskich, o czym świadczą wzmianki w *WD*⁵³. Wpływał to w dużej mierze na sposób duszpasterstwa księdza proboszcza w parafii św. Pawła w Lublinie, co objawiało się m.in. organizowaniem rekolekcji dla parafian, czy też prowadzenia i formowania dużej grupy ministrantów.

Ksiądz kanonik dr Paweł Dziubiński zmarł 11 lipca 1956 r. Lublinie. Miał 62 lata. Uroczysty pogrzeb odbył się 13 lipca 1956 r. Ciało zmarłego kapłana złożono w grobie na rzymskokatolickim cmentarzu w Lublinie przy ul. Lipowej (dawna nekropolia). Na płycie nagrobnej jego pomnika wypisano:

Ś.P. KS. PAWEŁ DZIUBIŃSKI
DOKTOR PRAWA KANONICZNEGO
KANONIK KAPITUŁY LUBELSKIEJ
PROBOSZCZ PARAFII ŚW. PAWŁA W LUBLINIE
ZM. DNIA 11 LIPCA 1956 R. PRZEŻYWSZY LAT 62
REQUIESCAT IN PACE⁵⁴.

ZAKOŃCZENIE

Informacje na temat życia i działalności ks. Pawła Dziubińskiego wydobyte zostały w dużej większości z archiwów IPN w Lublinie i Warszawie. Niezwykłą wartość posiadają tu zwłaszcza materiały pochodzące ze śledztwa, prowadzonego w związku z jego oskarżeniem i aresztowaniem. Rzadko spotyka się tak szczegółową własną autobiografię, opowiedzianą w trudnych warunkach przesłuchania, na rozkaz śledczych, którzy byli w Polsce po II wojnie światowej przedstawicielami

---

(nr 4, s. 225) dodano jeszcze przyczynę osadzenia w więzieniu śledczym: z art. 1. par. 1, dekret z dn. 13.06.1945 (Podżeganie do gwałtownego zamachu na PR. tow. Bieruta). Tamże (pod nr 14 na s. 226) figuruje: Pawlikowska Helena, siostra zakonna, betanka (?), ur. 23.10.1902 r., gospodyni księdza proboszcza Pawła Dziubińskiego, adres przed aresztowaniem na plebanii: Lublin, ul. Bernardyńska 5, osadzona w więzieniu śledczym na podstawie ww., także (podżęgała do zamachu na prezydenta tow. Bieruta). Ponadto na s. 276 wpisany jest ks. P. Dziubiński pod nr 24 jw., jak również s. Helena Pawlikowska na s. 281, pod nr 121.

⁵² *Salezjanie na lubelskiej „Kalinie”*, s. 191.

⁵³ Np. *WDL*, VI 1946, s. 232–233, grupa II, dnia 15–18 VII 1946, pod nr 17 zapisany ks. Dziubiński. *WDL*, IX–X 1949, s. 233. 9–12, rekolekcje kapłańskie w serii II (17–20 VII 1950), s. 376. *WDL* rok XXVI, nr 4 kwiecień 1949 r., s. 211: *Działalność i Kronika Koła Ministrantów przy parafii św. Pawła w Lublinie*, które istniało już od dawna, a na czas wojny zaprzestało swej działalności. Po skończonej wojnie reaktywował to koło ks. W. Chromiak, było wtedy 60 ministrantów. Po odejściu tego księdza kierownikiem tego koła został ks. Stanisław Sawcecki.

⁵⁴ Napis odczytany z pomnika na cmentarzu w Lublinie przy ul. Lipowej 2 XI 2020.

sowieckiego reżimu. Z opowieści osadzonego w więzieniu księdza uzyskujemy obrazy z jego dzieciństwa, młodości, czasu studiów, a zwłaszcza jego pracy duszpasterskiej. Poruszające jest tutaj świadectwo dotyczące czasu II wojny światowej: aresztowania przez gestapo, osadzenia na lubelskim zamku, wyznaczonej karze śmierci i ocaleniu. Godną naśladowania jest jego postawa wobec Żydów. Z zeznań wyłania się też obraz księdza, który jest osobą bliską bp. Fulamowi, w jego chorobie i starości. Po wojnie kapłan ten doświadczył szykan od władzy komunistycznej w związku z oskarżeniami o przygotowanie zamachu na Bieruta i Rokossowskiego, co wiązało się z aresztowaniem i osadzeniem go w więzieniu. Trzeba mocno podkreślić, że w prowadzonym śledztwie, w zeznaniach ks. Dziubińskiego, ze zrozumiałych względów nie było (co zeznający z pewnością czynił świadomie), żadnej wzmianki o jego posłudze duszpasterskiej w latach 1920–1922, czyli w okresie studiów w Rzymie, wobec zgromadzenia Suore Benedettine di Carità, ani też o wsparciu, jakiego udzielił siostron benedyktynek w 1926 r. w Lublinie⁵⁵.

KSIĄDZ PAWEŁ DZIUBIŃSKI [1894–1956] I JEGO „AUTOBIOGRAFIA”

STRESZCZENIE

Prezentowany artykuł przybliży postać ks. dr. Pawła Dziubińskiego, kapłana diecezji lubelskiej, prawnika, proboszcza parafii pw. św. Pawła w Lublinie (1925–1955). Należał on do grona osób wspierających matkę Jadwigę J. Kuleszę OSB i jej starania w założeniu placówki sióstr w Lublinie w 1926 roku. Jego pełna biografia nie została dotychczas opublikowana. W jej przygotowaniu dopomogły dokumenty odnalezione w archiwach w Lublinie i Rzymie, a także cenne opracowania (Żurek, Marczewski). Najcenniejszym źródłem okazał się jednak materiał rękopiśmienny, czyli protokoły z przesłuchań ks. Dziubińskiego, spisane przez śledczych w czasie jego aresztowania i osadzenia w więzieniu. Materiał ten odczytany na tle ówczesnej epoki oraz po uwzględnieniu zasad chronologii określić możemy jako autobiografię ks. Pawła Dziubińskiego.

PRIEST PAWEŁ DZIUBIŃSKI [1894–1956] AND HIS „AUTOBIOGRAPHY”

SUMMARY

The article presents the figure of Father Dr. Paweł Dziubiński, priest of Lublin diocese, lawyer, parish priest of St. Paul's parish in Lublin (1925–1955). He belonged to the group of people who supported Mother Jadwiga J. Kulesza OSB and her endeavours to establish a nunnery in Lublin in 1926. His full biography has not yet been published. Documents found

⁵⁵ Zob. J.A. Kalinowska OSB, *Placówki Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Czynnych*, s. 96–97.

in the archives in Lublin and Rome, as well as valuable studies (Żurek, Marczewski) have helped in its preparation. However, the most valuable source turned out to be the manuscript material, that is the interrogation reports of Fr Dziubiński, written down by the investigators at the time of his arrest and imprisonment. This material read against the background of the epoch and after taking into account the principles of chronology can be defined as the autobiography of Father Paweł Dziubiński.

PRIESTER PAWEŁ DZIUBIŃSKI [1894–1956] UND SEINE „AUTOBIOGRAPHIE“

ZUSAMMENFASSUNG

Der Artikel stellt die Figur des Geistlichen Paweł Dziubiński vor, eines Priesters der Diözese Lublin, Juristen und Pfarrers der St. Paulus-Kirchengemeinde in Lublin (1925-1955). Er gehörte zur Gruppe von Menschen, die Mutter Jadwiga J. Kulesza OSB und ihre Bemühungen um die Gründung eines Nonnenklosters in Lublin im Jahr 1926 unterstützten. Seine vollständige Biografie ist noch nicht veröffentlicht worden. Dokumente, die in den Archiven in Lublin und Rom gefunden wurden, sowie wertvolle Studien (Żurek, Marczewski) haben bei der Vorbereitung der Biografie geholfen. Als wertvollste Quelle erwies sich jedoch das handschriftliche Material, d. h. die Vernehmungsprotokolle von Dziubiński, die von den Ermittlern zum Zeitpunkt seiner Verhaftung und Inhaftierung niedergeschrieben wurden. Dieses Material, gelesen vor dem Hintergrund der Zeit und unter Berücksichtigung der Prinzipien der Chronologie, können wir als Autobiographie von Paweł Dziubiński definieren.

BIBLIOGRAFIA

Źródła niedrukowane:

AIPN, Lu 012/124, t. 22, rkps

Akta kontrolne śledztwa w sprawie nielegalnych zgromadzeń, związanych z wydarzeniami „cudu”, w katedrze lubelskiej, 3 lipca 1949 r. Przesłuchanie ks. dra Pawła Dziubińskiego 22 VII 1949 r.

Protokół przesłuchania z dnia 1 X 1950 r. ks. dra Pawła Dziubińskiego, podejrzanego w sprawie (rzekomego) organizowania zamachu na prezydenta B. Bieruta i marszałka K. Rokossowskiego podczas dożynek w dniu 10 IX 1950.

Plan śledztwa, IV. Podstawowe zagadnienia, podlegające wyjaśnieniu w toku śledztwa i zadaniami do wykonania.

AIPN, Wa rkps, 012 83845, tytuł teczki: *Materiały dotyczące spraw sądowych i śledczych. Wykazy aresztowanych w latach 1945–1956, Departament IV.*

Urząd aresztujący w Lublinie: Wydział V WUBP. Następnie w Raporcie do Departamentu Więziennictwa w Warszawie przy nazwisku ks. Dziubińskiego (nr 4. S. 225) dodano przyczynę osadzenia w więzieniu śledczym z art. 1. parag. 1. Dekretu z 13.06.1945 (podżeganie do gwałtownego zamachu na prezydenta Bieruta) etc.

Źródła drukowane

Kalinowska A. J., *Prosto na krzywych liniach. Życie i działalność m. Józefy Jadwigi Kuleszy OSB (1859–1931) Założycielki Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Misjonarek*, Olsztyn 1996.

Opracowania

Duchniewski J., *Jezusek Wacław*, EK 7(1997), k. 1442.

Friszke A., *Polska – Losy państwa i narodu 1939–1989*, [Warszawa 2003], s. 104.

Jabłoński M., Maciąg J., Misztal H., Zakrzewski W., *Polacy z pomocą Żydom (diecezja lubelska (1939–1945))*, w: *W duchu iw prawdzie. Wybrane sylwetki kościoła lubelskiego (1805–2005)*, red. H. Misztal, Lublin 2005.

Kalinowska A. J., *Ks. Antoni Jagłowski. Życie i działalność, (1891–1974)*, Olsztyn 2016.

Kalinowska A. J., *Jerzy Kawka (Barycki) i jego nielegalna organizacja „Konfederacja obrony wiary i Ojczyzny” w powiatach elbląskim i kwidzińskim w czasach PRL*, „Studia Elbląskie”, XII (2011), s. 93–108.

Kalinowska A. J., *Pani Jadwiga Russanowska-Alexandrowicz i jej zasługi dla powstania oraz początkowego funkcjonowania Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Czynnych w Białej Cerkwi koło Kijowa*, „Studia Elbląskie”, t. XIX (2018), s. 79–106.

Kalinowska A. J., *Placówki Zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Czynnych, utworzone za życia m. Jadwigi Kuleszy (1859–1931)*, „Studia Elbląskie” t. XXI (2020), s. 91–103.

Kopiczko A., *Józef Drzazga*, w: *Poczet biskupów warmińskich*, red. S. Achremczyk, Olsztyn 2008, s. 457–464.

E. Kosobudzka, *Diecezja lubelska po II wojnie światowej oraz posługa biskupa lubelskiego Stefana Wyszyńskiego*, za: <https://www.polska1918-89.pl/pdf/diecezja-lubelska-po-ii-wojnie-swiatowej-oraz-posluga-biskupa-lubelski,4622.pdf> (pobranie 11.08.2021).

Małysz K., *Lille*, EK 10 (2004), k. 1072–1073.

Marczewski J., *Pięć lat internowania. Biskup lubelski Marian Leon Fulman na plebanii kościoła kolegiackiego pw. św. Małgorzaty w Nowym Sączu 1940–1945*, „Tarnowskie Studia Teologiczne” 34(2015) nr 2, s. 5–46.

Misztal H., *Goral Władysław*, EK 5(1989), k. 1294–1295.

Murat A., *Studia wyższe duchowieństwa lubelskiego*, WDL.R. XX grudzień 1938, nr 12, s. 380–382.

Myszor J, Mirek A., *Paweł Dziubiński*, w: *Leksykon duchowieństwa represjonowanego w PRL-u. Suplement*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” t. 41(2008), z. 1, s. 146.

Na podstawie AIPN, Wa, Biuro Udostępniania, sygn. 01283 845; tytuł teczki: *Materiały dotyczące spraw sądowych i śledczych. Wykazy aresztowanych w latach 1945–1956*, etc.

Salezianie na Lubelskiej „Kalinie” 1927–1951. Kronika, opr. W. W. Żurek, Lublin 2018.

Szołdrski Wł. CSsR, *Martyrologia duchowieństwa polskiego pod okupacją niemiecką, w latach 1939–1945*, Rzym 1965.